

DE KOFFIERAT.

(*Paradoxurus mussanga*, MÜLL. — *Viverra mussanga*, MARSD. — *Viverra fasciata*, DESM. — *Paradoxurus Pallassi*, HARDW.):

Een zeer goede bekende van de koffieplanters is ongetwijfeld de Koffierat, al is hij geen rat maar een soort van civetkat. De meest gewone inlandsche naam van de koffierat is *Moelang*, zooals de Maleiers hem noemen, ook wel *Moelang akkar*. Maar behalve onder deze is hij nog onder vele namen bekend, zooals op Java onder die van *Tjaro-ko-os* en *Tjaro boelan*, welke benaming betrekking heeft op de lichtere of donkerder kleur van den kop; verder *Tangeloeng* en *Loewak*. Op West-Sumatra wordt hij ook *Moelang boelan* genoemd, terwijl hij op Borneo, behalve als *Moelang* door de Dajakkers, als *Moentjen* wordt aangeduid. Op de Aroe-eilanden noemt men hem *Detirian*, op de Zuid-Ooster-eilanden *Ale*.

De Koffierat is vrij algemeen verspreid in den Archipel. Hij komt voor op Java, Sumatra, Borneo, Timor, Ceram en op de Bawean-, de Soela-, de Aroe- en de Zuid-Ooster-eilanden.

Hij heeft een totale lengte van ongeveer een meter. Dr. HAGEN geeft voor een paar volwassen mannetjes op 985 à 1000 m.M., voor een wijfje 990. De staart is weinig korter dan het lichaam.

De hoofdkleur is een lichter of donkerder grijs of grauw en daarop ziet men, langs den rug, gewoonlijk 3, zeldzamer 4 of 5, zwarte strepen. Gewoonlijk beginnen deze boven de schouders en loopen van daar tot den staart; soms splitsen zij zich ter halver lengte als een vork, vooral de middelste strepen. Bij jonge voorwerpen zijn die strepen het duidelijkst, zóó, dat bij deze niet zelden 5 scherp begrensde zwarte lijnen zichtbaar zijn. Behalve deze strepen, vertoonen de zijden van het lichaam een grooter of kleiner aantal donkere vlekken, welke zich somtijds ook uitbreiden over het bovenste gedeelte der ledematen aan den buitenkant. Het onderlijf is niet gevlekt en steeds eenigszins lichter dan de grondkleur der bovendeelen. Bij zeer jonge voorwerpen echter is de buik meestal grauwachting wit, bij zeer oude voorwerpen grauw. De staart is eenkleurig

zwart; maar bij enkele voorwerpen is hij aan de punt, over eene lengte van 0.08 tot 0.14 M., wit. De bovenkop en vandaar schuins opwaarts tot den onderrand der ooren, is meestal vuil wit met donker grijze vlekjes; het midden gedeelte van den kop is zwartachtig, het geheele voorste gedeelte zwart of zwartbruin, welke kleur ook de oogen omringt en zich achterwaarts over de wangen uitbreidt. De bovenlip en het gedeelte aan weerszijden van den neus is wit; onder elk oog is een langwerpig wit vlekje; de borstels van den snuit zijn zwart.

Van Sumatra zijn voorwerpen bekend, waarvan de grondkleur donker grijs was met bruin en geelbruin gemengd en die, inplaats van strepen, donkere vlekken op den rug hadden. Bij dezen kleurslag was de kop gewoonlijk meer grauw, terwijl het wit flauw was of in 't geheel niet aanwezig.

Exemplaren van Borneo en Timor vertoonden weer een anderen kleurslag. De geelachtig bruine haren op de bovendeelen hadden namelijk zwarte punten, waardoor de rug een vlokachtig, als 't ware gemarmerd aanzien kreeg. De zwarte kleur had soms zelfs op den rug de bovenhand. De staart en pooten waren zwart, de nek en de kop min of meer zwartbruin, met slechts weinig wit onder de oogen, maar een vuilachtig gelen vlek op de wangen vóór de ooren.

De koffierat is overal algemeen, in het bijzonder in en bij de woningen, waar hij, zooals dr. HAGEN zegt, evenals onze kat, bijzonder graag in den maneschijn op de daken gaat wandelen en in den paartijd een even onaangename muziek maakt. Hij is in de hoenderhokken een zeer gevreesde gast; want behalve van hoenders is hij ook een liefhebber van de eieren, die hij uitzuigt. Niet minder houdt hij echter ook van ananas. Dr. HAGEN ving ze met deze lokspijs gemakkelijk in vallen; maar zijn naam heeft hij te danken aan de omstandigheid, dat hij bijzonder gaarne de rijpe vruchten van den koffiestruik eet. Als deze vrucht rijp is, ziet men dikwijls op de paden in de koffietuinen witachtige hoopjes drek liggen, welke geheel en al bestaan uit aan elkaar gekleefde koffieboonen, door de koffierat genuttigd en onverteerd weer verwijderd, nadat hij het vruchtvleesch verteerd heeft. Volgens de Javanen zijn dit juist de beste boonen, waarschijnlijk omdat het dier de rijpste vruchten gebruikt. Maar daar deze boonen geheel gaaf zijn en hunne kiemkracht niet verloren hebben, draagt de koffierat op deze wijze niet weinig bij tot ver-

spreiding van den koffieboom; hij brengt ook veel schade toe aan de toewak van den arenboom, welke hij uitdrinkt. De koffierat is gemakkelijk te temmen. Vooral jong gevangen wordt zij zeer spoedig vertrouwelijk en is als huiskat zeer nuttig, door het verdelgen van muizen en ratten.

MOHNIKE hield ze lang in huis; zij liepen vrij rond, waren voor iedereen vriendelijk en volgden de huisgenooten als honden. Zij aten van alles wat de tafel opleverde. Het opmerkelijkste echter is wel, dat zij tegen zonsondergang geregeld uitgingen naar bosch of veld. Altijd echter kwamen zij voor zonsopgang terug en wanneer de huisdeur dan nog niet geopend was, gaven zij door krabben daaraan hun verlangen te kennen om te worden binnengelaten. Dit wijst duidelijk op de groote geschiktheid van den koffierat als huisdier.

Twello.

J. H. v. B.
